

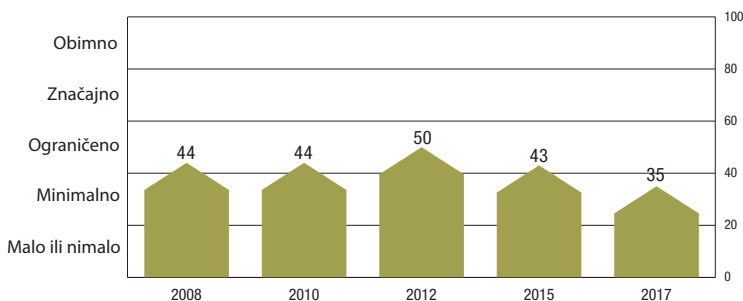
	<h2>35</h2> <p>OD 100</p> <h3>TRANSPARENTNOST INDEKS OTVORENOSTI BUDŽETA</h3> <p>Bosna i Hercegovina pruža građanima minimalne informacije o budžetu</p>	<h2>9</h2> <p>OD 100</p> <h3>UČEŠĆE JAVNOSTI</h3> <p>Bosna i Hercegovina slabo pruža mogućnosti građanima da se uključe u budžetski proces.</p>	<h2>65</h2> <p>OD 100</p> <h3>NADZIRANJE BUDŽETA</h3> <p>ZAKONODAVSTVO I REVIZIJA Zakonodavna tijela i Ured za reviziju institucija BiH adekvatno nadziru budžet.</p>

TRANSPARENTNOST (INDEKS OTVORENOSTI BUDŽETA)

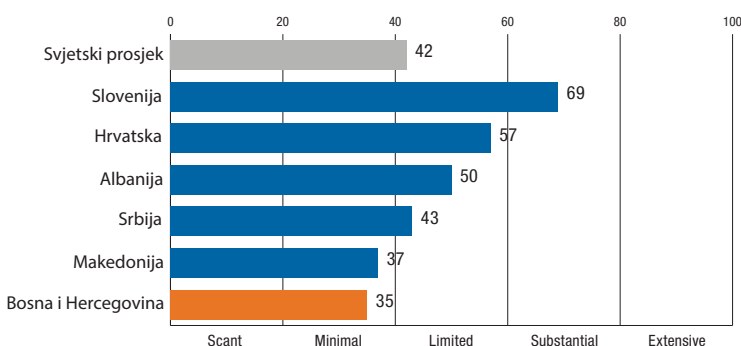
Koristeći međunarodno prihvaćene kriterije razvijene saradnjom više multilateralne organizacije, Istraživanje o otvorenosti budžeta koristi 109 podjednako bitnih indikatora kojima se mjeri transparentnost budžeta. Ovi indikatori pokazuju da li su vlasti učinile osam ključnih budžetskih dokumenata dostupnim javnosti online, da li su ovi dokumenti objavljeni pravovremeno, i da li ovi dokumenti predstavljaju podatke na razumljiv i koristan način.

Svakoj zemlji se dodjeljuje kompozitni rezultat na skali od 100 poena koji određuje njenu poziciju na rang listi Indeksa otvorenosti budžeta – jedinom nezavisnom i komparativnom mjerenju transparentnosti budžeta na svijetu.

Promjena transparentnosti budžeta tokom vremena

Regionalno poređenje transparentnosti budžeta

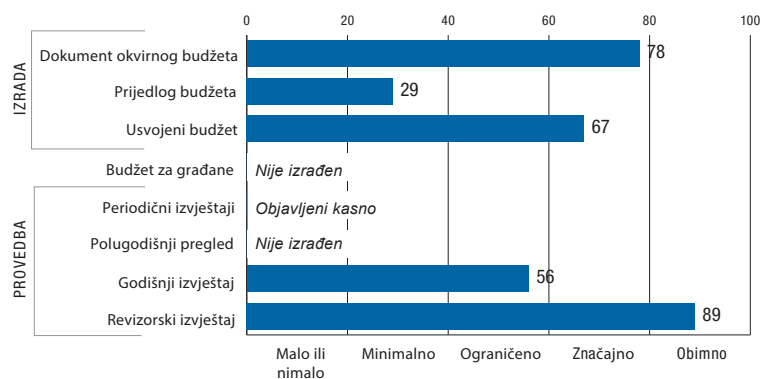

Dostupnost budžetskih dokumenata u periodu od 2008. do 2017.

Dokument	2008	2010	2012	2015	2017
Dokument okvirnog budžeta	●	●	●	●	●
Prijedlog budžeta	●	●	●	●	●
Usvojeni budžet	●	●	●	●	●
Budžet za građane	●	●	●	●	●
Periodični (kvartalni) izvještaji	●	●	●	●	●
Polugodišnji pregled	●	●	●	●	●
Godišnji izvještaj	●	●	●	●	●
Revizorski izvještaj	●	●	●	●	●

● Dostupan javnosti ● Nije izrađen ● Objavljen kasno, nije objavljen online ili je samo za internu upotrebu

Sveobuhvatnost i korisnost informacija objavljenih u ključnim budžetskim dokumentima koje Bosna i Hercegovina objavljuje

Bosna i Hercegovina je postigla rezultat 35 od 100, što je umjereno niže od svjetskog prosjeka od 42.

Rezultat Bosne i Hercegovine od 35 poena u 2017. godini u Indeksu otvorenosti budžeta je niži od rezultata postignutog u 2015. godini.

Od 2015. godine, Bosna i Hercegovina je smanjila dostupnost budžetskih informacija:

- Periodični izvještaji nisu objavljeni online i na vrijeme.

Ključni budžetski dokumenti

Dokument okvirnog budžeta: objavljuje široke parametre fiskalnih politika koje prethode Prijedlogu budžeta; iznosi nacrt vladinih ekonomskih prognoza, očekivanih prihoda, rashoda i dugova.

Prijedlog budžeta: Izvršna vlast ga podnosi zakonodavnoj vlasti na odobrenje; iznosi detalje o izvorima prihoda, raspodjeli novca ministarstvima, predloženim promjenama politika i druge informacije bitne za razumijevanje fiskalnih politika jedne zemlje.

Usvojeni budžet: budžet odobren od strane zakonodavnih tijela.

Budžet za građane: jednostavnija i manje tehnička verzija vladinog Prijedloga budžeta ili Usvojenog budžeta, osmišljen s ciljem prenošenja ključnih informacija građanima.

Dalje, Bosna i Hercegovina nije ostvarila napredak u slijedećim oblastima:

- Nije objavljen Budžet za građane, kao ni Polugodišnji pregled.
- Objavljeni Prijedlog budžeta sadrži samo minimalne informacije o budžetu.

Periodični izvještaji: uključuju informacije o stvarnim ostvarenim prihodima, stvarnim rashodima i dugu koji je napravljen u različitim intervalima; objavljuje se kvartalno ili mjesečno.

Polugodišnji pregled: sadrži sveobuhvatne najnovije informacije o implementaciji budžeta na polovini fiskalne godine; uključuje pregled ekonomskih pretpostavki i ažuriranu prognozu budžetskih ishoda.

Godišnji izvještaj: opisuje stanje vladinih računa na kraju fiskalne godine i, u idealnom slučaju, procjenjuje napredak u ostvarivanju ciljeva budžetskih politika.

Revizorski izvještaj: objavljuje ga Ured za reviziju, ovaj dokument se bavi ispitivanjem ispravnosti i potpunosti vladinih godišnjih izvještaja.

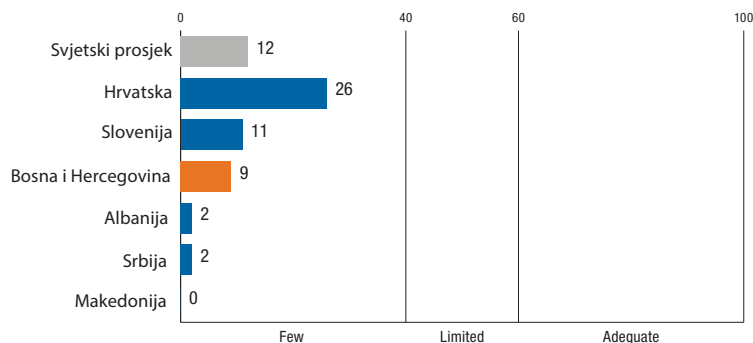
UČEŠĆE JAVNOSTI

Sama transparentnost je nedovoljna za poboljšanje državne uprave. Učešće javnosti u budžetiranju je ključno za ostvarenje pozitivnih rezultata koji su povezani sa većom transparentnošću budžeta.

Da bi se izmjerilo učešće javnosti, Istraživanje o otvorenosti budžeta procjenjuje do kojeg stepena vlasti pružaju mogućnost građanima da se uključe u budžetski proces. Takve mogućnosti bi izvršna i zakonodavna vlast, te Ured za reviziju trebali pružati tokom cijelog budžetskog ciklusa.

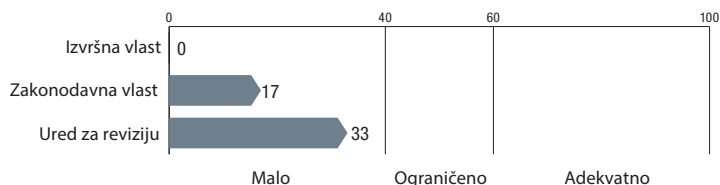
Pitanja koja procjenjuju učešće u Istraživanju o otvorenosti budžeta za 2017. godinu su izmijenjena da bi se uskladila sa novim principima o učešću javnosti Globalne inicijative za fiskalnu transparentnost, koja sada služi kao baza za opće prihvaćene norme o učešću javnosti u nacionalnim budžetskim procesima. Stoga se podaci o stepenu učešća javnosti u Istraživanju o otvorenosti budžeta za 2017. godinu ne mogu izravno uspoređivati sa podacima iz prethodnih istraživanja.

Regionalno poređenje učešća javnosti

Rezultat Bosne i Hercegovine od 9 od 100 poena pokazuje da je pruženo malo prilika građanima da se uključe u budžetski proces. Ovaj rezultat je niži od svjetskog prosjeka od 12 poena.

Mjera u kojoj različite institucije u Bosni i Hercegovini pružaju mogućnost učešća javnosti

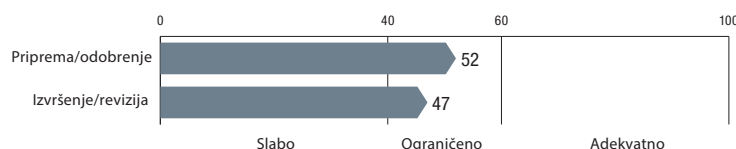

NADZIRANJE BUDŽETA

Istraživanje o otvorenosti budžeta ispituje ulogu koju zakonodavna tijela i institucije za reviziju, te nezavisne fiskalne institucije imaju u budžetskom procesu i u kojoj su mjeri u stanju ostvariti efikasan nadzor nad budžetom. Ove institucije imaju ključnu ulogu, često reguliranu ustavom ili zakonima, u planiranju budžeta i nadzoru nad njegovom implementacijom.

Ovi indikatori su izmijenjeni da bi se bolje procijenila uloga formalnog institucionalnog nadzora kada se radi o osiguranju integriteta i odgovornosti u pogledu upotrebe javnih resursa. Stoga se podaci o ulozi i učinkovitosti institucionalnog nadzora u istraživanju o otvorenosti budžeta za 2017. godinu se ne bi trebali izravno uspoređivati sa podacima iz prethodnih istraživanja.

Mjera u kojoj Zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini vrše nadzor budžeta

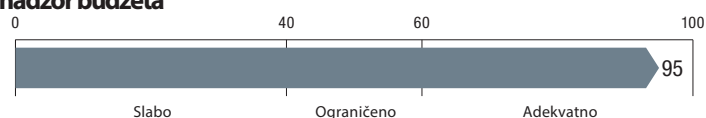

Zakonodavna tijela imaju **ograničen** nadzor tokom budžetskog ciklusa. Rezultat odražava ograničen nadzor kojeg Zakonodavna tijela pružaju u fazi planiranja u budžetskom ciklusu, te ograničen nadzor u fazi izvršenja u budžetskom ciklusu.

Glavne prepreke Zakonodavnim tijelima da pruže učinkovit nadzor su slijedeće:

- Prijedlog budžeta se ne dostavi zakonodavcima najmanje dva mjeseca prije početka budžetske godine.
- Zakonodavni odbori ne pregledaju i ne objavljuju online izvještaje o svojim analizama Prijedloga budžeta.
- U praksi, dok se budžet izvršava, Vlada se ne konsultuje s Zakonodavnim tijelom prije prenosa sredstva administrativnim jedinicama drugačije nego je to predviđeno Usvojenim budžetom ili prije nego što potroši vanredne prihode.

Mjera u kojoj Ured za reviziju u Bosni i Hercegovini vrši nadzor budžeta

Ured za reviziju pruža **adekvatan** nadzor nad budžetom.

- Po zakonu, Ured ima diskreciono pravo da vrši reviziju kada je smatra potrebnom.
- Nadalje, rukovodioca Ureda imenuju Zakonodavne ili Sudske vlasti, i ne može biti uklonjen s pozicije bez njihove dozvole, što podržava njegovu nezavisnost.
- Konačno, Uredu za reviziju je obezbijedeno dovoljno resursa za ispunjavanje svog mandata, i procese revizije pregledava neovisna agencija.

Nadzor Nezavisne fiskalne institucije

Bosna i Hercegovina još uvijek nema nezavisnu fiskalnu instituciju (NFI). Dok NFI još uvijek nisu rasprostranjene širom svijeta, sve su više prepoznate kao važan izvor nezavisnih, nestranačkih informacija. NFI imaju različite institucionalne oblike. Najčešći primjeri uključuju parlamentarne urede za budžet i fiskalna vijeća. Za više informacija,

pročitajte dokument Lise von Trapp, Iana Lienerta i Joachima Wehnera naziva "Principi za nezavisne fiskalne institucije i studije slučaja," Časopis o budžetiranju OESR, mart 2016. (specijalno izdanje), str. 9-24.

PREPORUKE

Za detaljnije informacije o nalazima istraživanja za Bosnu i Hercegovinu, molimo konsultirati Pretraživač podataka iz Istraživanja o otvorenosti budžeta na survey.internationalbudget.org.

Na koji način Bosna i Hercegovina može poboljšati transparentnost?

Bosna i Hercegovina treba dati prioritet slijedećim akcijama da bi se poboljšala transparentnost budžeta:

- Pravovremeno objaviti Periodične izvještaje online.
- Napraviti i objaviti Budžet za građane i Polugodišnji pregled.
- Pružiti detaljne informacije i podatke o rashodima, dugu i finansijskoj poziciji Vlade u Prijedlogu budžeta.

Na koji način Bosna i Hercegovina može poboljšati učešće javnosti?

Bosna i Hercegovina treba dati prioritet slijedećim akcijama da bi se poboljšalo učešće javnosti u budžetskom procesu:

- Testirati mehanizme koji će omogućiti građanima i nositeljima izvršnih funkcija da razmijene mišljenja o državnom budžetu tokom izrade budžeta i nadzora njegove implementacije. Ovi mehanizmi se mogu naslanjati na inovacije, poput participativnog budžetiranja i javne revizije. Za primjere takvih mehanizama, posjetite www.fiscaltransparency.net/mechanisms/.
- Održavati parlamentarne rasprave o izradi Godišnjeg budžeta, tokom kojih građani i organizacije civilnog društva mogu iznijeti svoje mišljenje.
- Ustanoviti formalne mehanizme za učešće javnosti u relevantnim revizijskim istragama.

Na koji način Bosna i Hercegovina može poboljšati nadzor budžeta?

Bosna i Hercegovina treba poduzeti slijedeće akcije kao prioritetne da bi poboljšala nadzor budžeta:

- Osigurati da se Prijedlog budžeta dostavi zakonodavcima najmanje dva mjeseca prije početka budžetske godine.
- Osigurati da Zakonodavni odbor pregleda i objavi online periodične izvještaje o implementaciji budžeta.
- Osigurati konsultiranje sa zakonodavcima prije nego Vlada prebaci sredstva administrativnim jedinicama drugačije nego je to predviđeno Usvojenim budžetom ili prije nego potroši vanredne prihode.
- Razmotriti osnivanje nezavisne fiskalne institucije kako bi se dodatno ojačao nadzor nad budžetom.

METODOLOGIJA

Istraživanje o otvorenosti budžeta (The Open Budget Survey) koristi međunarodno priznate kriterije razvijene od strane multilateralne organizacije poput Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OESR), Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (MOVRI) i Globalne inicijative za fiskalnu transparentnost (GIFT).

To istraživanje je istraživački instrument baziran na činjenicama koji procjenjuje šta se dešava u praksi kroz dostupne mjerljive činjenice. Cijelo istraživanje trajalo je otprilike 18 mjeseci, od augusta 2016. godine do januara 2018. i uključivalo je oko 300 eksperata iz 115 zemalja. Istraživanje je donekle revidirano u odnosu na ono iz 2015. godine da bi se reflektirale metode koje se razvijaju za širenje budžetskih informacija i da bi se ojačala pojedina pitanja o učešću javnosti i nadzoru budžeta. Više informacijama o ovim promjenama možete naći u Globalnom izvještaju o Istraživanju o otvorenosti budžeta (link dostupan u nastavku).

Odgovori su obično popraćeni citatima i komentarima koji mogu uključivati reference na javne dokumente, zvanične vladine izjave, ili komentare iz intervjua sa vladinim zvaničnicima ili iz drugih pouzdanih izvora.

Istraživanje se zasniva na upitniku kojeg za svaku zemlju popunjava **nezavisni budžetski ekspert** koji nije povezan s vlastima.

Nacrte odgovora na upitnik svake zemlje zatim nezavisno pregledava **anonimni** ekspert koji također nije povezan s vlastima.

Dodatno, IBP poziva skoro sve **vlade** da komentarišu nacрте odgovora i ovi komentari se razmatraju prije finaliziranja rezultata Istraživanja.

Istraživači odgovaraju na komentare recenzenata i vlade, ukoliko ih je bilo, i **IBP** posreduje u slučaju da se odgovori međusobno suprotstavljaju da bi se osigurala konzistentnost u svim državama u procesu odgovaranja.

Vlada Bosne i Hercegovine je dala komentare na nacрте odgovora na Upitnik o otvorenosti budžeta.

Istraživanje o otvorenosti budžeta za Bosnu i Hercegovinu je provela:

Aleksandra Banović
Fondacija "Centar za zastupanje građanskih interesa"
(Public Interest Advocacy Center)
Ćemaluša 7/1
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Email: info@cpi.ba

Više informacija

Za više informacija posjetite openbudgetsurvey.org, uključujući:

- Istraživanje o otvorenosti budžeta za 2017: Globalni izvještaj
- Pretraživač podataka
- Izvještaj o metodologiji
- Potpuni upitnik